

VEDAT

İmtiyaz Sahibi
Azmi ÖNAKIN

1-8-1938
SAYI: 16

Yazı İşleri Direktörü
Mustafa DÜMER

AYLIK

MANİSA

HALKEVİ

DERGİSİ

Geçen Yıl Üzüm Bayramında Sergide Kazanan Üzümcülere İlbaşımız
Mıtlı Elleriyle Hediyeler Dağıtırken :

Dereli Basımevi - MANİSA

VEDAT
MANİSA

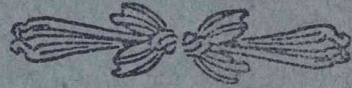
Değeri 10 Ks

ÜZÜM BAYRAMI

SİGARALARI

İnhisar İdaresi Manisa Üzüm Bayramı etiketli ve güzel bir salkım üzümlü nefis bir sigara hazırlamıştır.

Bayram günü piyasaya çıkacak olan bu sigaraları arayınız. Ve üzüm yerken sigaranızın dumanını savurarak keyif yapınız...

İÇİNDEKİLER

- 1 — Milli Duygu Çağhyanları M. DÜMER
- 2 — Manisâ Umran ve Refah Yolunda GEDİZ
- 3 — Babalarımızın Eserleri Arasında M. DÜMER
- 4 — Manisa Üzerinde Araştırmalar GEDİZ
- 5 — K e z i b a n N. İlhan BERK
- 6 — Tarhala Obası Tanıyalım Avni ALTINER
- 7 — E G E Cenap Refik ORKON
- 8 — Üzüm Bayramı * * *
- 9 — Halkevimizdeki Çalışmaların Ana Hatları GEDİZ
- 10 — Manisa Tarihi Üzerinde Etüdler İbrahim GÖKÇEN

Millî Duygu Çağhyanları..

Yazan :
M. DÜMER

Bu ay bütün vatan millî duygu çağhyanlarını can kulağı ile dinledi. Hatayın on sekiz yıldır hicran hasretini içlerinde taşıyan ve millîyetçiliği diğer beş okla birlikte yüreklerine kazıyan Türk milleti büyük emellerinden birisine daha kavuştu..

Şanlı askerlerimizin o güzel topraklar üzerinde zafer teranelerine tempo tutan ayak seslerini vatanın dört bucağında, mest olarak duydu. Kalblerimiz göğsümüzü delemiş gibi, yüvalarında çırpınan kuşlar misali çırpındı. Hatay haberlerini getiren gazeteleri göz yaşından okuyamaz bir hale geldik.

Bir Fransız zabitanın ihtisaslarını ıftiharla okuduk. Hayatında iki defa büyük tahassüs duyan bu zabıt Polonya'nın kurtuluş günlerinde, bir de Hatayın millî duygu çağhyanları içinde yıkandığı günlerde bu muhteşem levhayı göz yaşları içinde seyretmiş.

Hicran ateşler içinde şanlı bayrağına kavuşan nineleri, babaları bir görmeliydi. Tam yetmiş iki saat süren büyük kurtuluş bayramının telâki anlarını seyretmek nasip olsaydı, başka hiç birşey istemezdik. Ulutanrım, bize büyük günleri gösterdin. Hilâlin kovulduğu yere satvetvetle, şanlı döndüğünü görmek tarihte ne büyük, ne ebedî bir mazhariyettir. Hem de selâmlanarak girmek.

Büyük Önder, akıllarımızın ihata edemeyeceği harikalar göstermişti. Sakarya zaferinin akisleri kıyamete kadar gönüllerimizde şanlı ve şerefle yaşıyacaktı. Türk vatanın tâ ortasına, Ankara bürçlerine onun diktığı Türk sancığının gölgeleri altında Türklük, hele Türklük esiri hayat buldu; fakat

dünyanın da gözleri kamaştı. Yirminci ısr, nurlu sinesinde nurdan daha çok ak, ebediyete kadar uzanıp gidecek şaşıaalar, mucizeler gösterdi. Millîyetçiliğimizin nasıl bir harika göstererek, etrafta zoplanan kesif bulutları nasıl yarıp eriterek tecellî adeceğini dört gözle bekliyorduk. Dava çok çetindü Karşımızda muazzam bir engel vardı; fakat ne olursa olsun onun kalbi üzülmüyordu. Büyük Meclis açılırken büyük nutkunda işaret ettiği noktaya ikinci bir büyük meclis toplantısı olmadan varmazdı. Onun sözü yerine gelmeliydi. Hatay esaret zincirinden kurtulmalı idi.

Kurtuldu.. Millî okumuzun Toroslari delip cenupta ast nehri kıyılarını saran ebedî gölgeleri on sekiz yıldır bağrına taş bağhyan o kahraman o asil kardeşlerimizin başları ucuna ulaşmalıydı, ve tâ oraya vardı. ATATÜRK'e imanımızın bu belki bininci bir şahididir.

Şimdi sulh ve sükûn içinde kardeşlerine kavuşan Hatay, kardeşlerinin himayesinde, kardeşlerinin can kurtaran kolları arasında dünyaya bir daha doğmuştur.

Bu doğuş ona sermedi bir hayat bağışlamıştır.

Halkevleri gene bayram yapsın. Kendisine Hataydan birçok kardeşler geldi. Altı oklu bayrağı Antakyanın, Akdeniz incilerinden birisi olan İskenderunun zarif Halkevi salonlarında vekarla dalgalanıyor.. İstilanın acı günlerini, daima intibahla yadında taşıyan hele bizim Ege bölgesi bu kurtuluşun büyük mânasını içinde duyarak, Hatayın şanlı telâkkisini. büyük sevinçlerle selâmlar...

M. DÜMER

Manisa Umran

VE

Refah Yolunda..

Temmuz ayı içinde Manisa iki büyük esere başlamakla bahtiyardır. Asrî ve mesud bir hayatı yaşamağa başlayan Manisada bir sinema ihtiyacı çok mübrem bir zaruret halini almıştı. Şehrimize gelen sahne san'atkârlarına çelimsiz, mânasız, köhne sinema binasile görünmeğe âdeta utanıyorduk. Şimdi artık Manisa da göğsünü gere gere iddia edecektir ki bir sineması, bir tiyatrosu vardır. Büyük ve asrî bir sinema binasının temellerini atan Sayın İlbay Manisalıları minnetler içinde ve bir daha minnetler içinde bırakmıştır.

Manisaya tren yoluyla girenler Akıl hastahanesi hizasında, demir yo'lu kenarında geniş bir sahada inşaat hazırlıklarına başladığını görmüşlerdir. Bu, ehemmiyetli bir üzüm merkezi olan Manisa için iktisadî ve bütün mânasile hayatî bir ehemmiyeti taşıyan Şarap fabrikasıdır. Bu ay içinde bu hayırlı binanın da temelleri "Manisanın elinden tutan", Valilerinin uğurlu ellerile atıldı.

Bu temel atmada Faruk Cevdet güzel bir nutuk söyledi. Bu nutku hulâsa edelim:

"Türkiyede Manisa en mühim bir bütün merkezidir. Gene Manisanın en hatırı sayılır ihracat mallarından birisini üzüm teşkil etmektedir. Üzüm fiatlerinde enternasyonal vaziyetler yüzünden başlayan düşüklük ve buhranlar dolayısıyla husule gelen satış güçlüğü iktisadiyat üzerinde derin yaralar açmıştı. Bağcılar bu dertten kurtarmak için kurtarıcı Cumhuriyet Hükûmetimiz 935 yılında Üzüm Kurumunu tesis etmişti. Bu sayede 4 - 5 kuruşa düşen üzüm fiatleri müstahsili idare edecek bir hadde yükseldi. Ve istikrar kazandı.

Fakat müstehlik memleketlerin para muvazenesi bakımından koydukları tahdid kayıtları nefis üzümümüzü yalnız kuru olarak değil aynı zamanda yaş olarak ve hattâ üzüm suyu halinde, şarap olarak ele almıya müstahsilleri mecbur kılıyordu. Bu fabrika teksif edilmiş üzüm suyunu, ihraç için hazırliyacaktı.

Nefasette eşsiz olan Manisa üzümleri dünyanın en nefis şarabını veriyor..

Fransayı dolduran yüzlerce şaraphanenin içerisinde bir tekinin istihlâk ettiği üzümün, bütün Türkiye şarabı istihsalâtına muadil olduğunu gören Kooperatifler Birliği bu büyük teşebbüse başvurmuştur. Ve bu kurulacak fabrika şaraphanelerin en ehemmiyetlisi olacaktır..

Faruk Cevdetin nutku çok kuvvetli intibalar bırakmıştır. Bahusus yığınlarla üzümünü karşı koyarak para ihtiyacını tatmin edecek bir üzümçü için böyle büyük bir müessesenin sağlıyacığı hayır ve menfaat hemen her düşüncenin üstünde bir ehemmiyeti haiz olacaktır.

Üzümçülerimize mutlu ve mesud ufuklar açılıyor. Cumhuriyet hükûmetimizin kuvvetli yardımlarile, buhran senelerinin hemen bütün yüzlerde belirttiği abus, buruşuk ve füturlu yüzün değişeceğini, yerine sâyin, emeğinin değerini bulmaktan doğan sevimli ve saadetli bir çehrenin kaim olacağını artık göreceğimiz zamanların içindeyiz. Üzümçülerimize bol mahsullü seneler temenni ederiz. Onların yüzleri gülecek. Memleket şenlenecek ve hepimiz bu umumî refahın gölgelerinde büyük Türkiye'yi yaşatacağız..

BABALARIMIZIN

ESERLERİ

ARASINDA..

— II —

BİLGİNLER..

İBRAHİM (efendi)

Fazıl, güzel takrire sahip bir zat olup Eşmenin (İneyköy) ündendir. Kırkağaç ve Somada ilim tahsil etmiş ve Bursada ilim yaymıştır. Birkaç defa icazet veren İbrahim (efendi) Arapçanın birçok şubelerinde hele tefsir ve fıkıhta geniş malûmat sahibiydi. Hayatının son günlerinde Bursa müftüsü tayin olunmuştu. Bursada Uşşakî İbrahim (efendi) diye tanınmıştır. 1309 da Şehrekber faziletlerine dair

Elmiskül'ezfer fi tebriei Şeyhülekkber adında basılmamış büyük bir eseri vardır.

**

HACI SÜLEYMAN (efendi)

Son asrın fazilet erbabından bir zat olup Kırkağaçlıdır. İlk tahsilini Alaşerli İbrahim (efendi) den son tahsilini de Konyalı Müftü Molladan almıştır. Ve üç defa icazet vermiştir.

1263 de vefat ederek Kırkağacın (Eski mezarlık) denilen yerde yol kenarında gömülmüştür. Bu havalice Kırkağacın (Âlimler makarrı) tanınmasına sebep olanlardan biridir. Eserleri Kırkağaçta Hacı Süleyman (efendi) medrese kütüphanesindedir. Eserleri Karatepeli haşiyesi ve Lihadimî basılı ve Şerhi mecamiûn, Şerhi hatimetül'usul basılmamıştır.

HACI ALİ RİZA (efendi)

Hacı Evliya zade diye maruftur. Manisada tahsilini yapmış ve birçok defalar icazet vermiştir. İlk tahsilini babası Hacı İbrahim (efendi) den öğrenmiştir. Zamanının yüksek ilimlerini de İstanbul âlimlerinden Yahya (efendi) den ikmal etmiştir. Manisada ders ve fetva vermekle meşguldü. Ders rahlesinde birçok âlimler yetişmiştir.

1301 de Manisada vefat etmiş, Nişancı paşa camimiine gömülmüştür. Zamanında Manisa şehri feyiz ve irfan kaynağı olmuştur.

Melceül'müftiyyin adında dört büyük cilt teşkil eden fetvalarının bir takımı da Manisa fetvahanesinde.

Türlü fenlerden bahseden İmtihan risalesile Mir'at adlı talikatı vardır. Güzel yazıya malik idi.

HÜSEYİN EFENDİ (Tatzade)

Karaosman oğulları Tireden Manisaya getirmişlerdi. 1214 de Manisada ölmüş ve Paşa mezarlığına gömülmüştür.

Eserleri : Celâl Haşiyesi, Kadi haşiyesi, muhtasar Müntezi haşiyesi, Kadi Emir haşiyesi.

Bu eserler Manisanın Müslim camii medresesi kütüphanesindedir.

ABDÜLKERİM (Akhisarlı)

Akhisarlı Sinan (efendi) oğludur. Tahsilini İstanbulda ve Mısırdaki yapmış. 1038 de İstanbulda ölmüştür.

Şakayiki Numaniye adlı bir eseri vardır.

İSMAİL HOCA (Gelenbeli)

1143 te doğmuş ve 1205 de ölmüştür. Meşhur riyaziyecilerdendir. Ve 35 eseri vardır.

HACI HALİL (efendi)

Fazıl bir zat olup Gördesin Kayacık nahiyesine bağlı Yeğenoba köyünde 1223 de doğmuştur.

İlk ilimleri Akhisarda Hacı Ömer (efendi) den öğrenmiş ve Kırkağaçta Yeğen Osman'ın ders rahlesinde altı sene okumuş ve sonra İstanbul'a giderek Vidinli hocanın dersine oturmuş ise de bir müddet sonra rahatsızlığı dolayısıyla Kırkağaç'a geri gelerek sözü geçen Yeğen Osman'ın dersine devam etmiş ve icazet almıştır.

Hal tercümesi aşağıda yazılı Yayaköylü Hacı Ahmet efendiden de Arap ve Farsca edebiyatını tahsil ederek (Mesnevî şerif) ile Mekamatı Harirî yi ikmal eylemiş ve Kayacığa dönerek Yeğen Osman (efendi) nin üstadı ve dayısı gene aşağıda tercümesi yazılı Kırkağaçlı Büyük Hacı Süleyman (efendi) den de icazet almıştır.

O sıralarda Gördesin umumî arzusu üzerine oraya gelerek evlenmiş ve Uzunçam medresesine yirmi hücre daha ilâve ederek ölümüne kadar ders vermeğe devam etmiş ve beş defa icazet vermeğe muvaffak olmuştur.

1491 de hayata gözünü yumarak Gördesin batısında Şehidler ve diğer namı Ağalar mezarlığına gömülmüştür.

Tasdikat üzerine bir haşiye ile kiraattan Cezrî'yi şerh ve izah etmiş ve (Telhis) ve (Mirkat) metinlerinin mühim bahislerine dair yazdığı talikat sekiz on küçük kitabı teşkil edecek yüzlerce sahife vücude getirmiştir.

Gördesli Hacı Halil (efendi) Manisanın Saray mahallesinden ve eski Bağdat kadısı

rahmetli Asim Mollanın babası ve gene esk Kula ve Akhisar kaymakamı arkadaşımız Salâheddin Asımın büyük babasıdır.

YAYAKÖYLÜ HACI AHMET REŞİT (efendi)

Sözü Gördesli Hacı Halil (efendi) bahsinde geçen bu zat Arapçada ve Farsçada mütehassis denecek kadar âlim bir zat idi. Somanın (Bayat) köyündendir.

Tahsilini bitirdikten sonra o vakit Manisa şimdi Akhisar nahiyesi olan Yayaköyde (Karaosman ağulları) tarafından yapılan medresenin ve kütüphanenin müderrisliğine ve kitap hafızlığına tayin olunmuş ve ömürünün sonuna kadar bu vazifelerle meşgul olmuştur.

Âlim ve Şair (Sünbülzade Vehbi) nin Arabî lûgatlerinde (Naatlarını) öğrenmeğe yaramak için nazmeylediği Nohbe adlı eseri mufassal surette şerhederek 1159 tarihinde 425 sahifeden ibaret olmak üzere bastırmış ve halkın istifadesine sunmuştur.

Şöhretli bilginlerden Hacı Zihni (efendi) eserlerinden Meşahirünnisa'da Yayaköylü Fazılın meziyetlerini saymış ve çok öğmüştür.

YEĞEN OSMAN (efendi)

Yukarıda Gördesli Hacı Halil (efendi) bahsinde adı geçen Yeğen Osman (efendi) kıymetli, âlim bir zat olup Gördesin Kayacık nahiyesindendir.

Tahsilini Bergama âlimlerinden ve Dağıstanlı Hoça (efendi) ile. Dayısı Kayacıklı Süleyman efendiden ikmal ettikten sonra Kırkağaçta ilimlerini yaymış ve 1300 tarihinde ölmüş ve Sarıhoca mevkiine gömülmüştür.

Şerhi Akait üzerine iki büyük cilt haşiyesile mantıktan Gayetülbeyan adlı basılmamış kıymetli bir eseri vardır. (Daha var)

MANİSA TARİHİ ÜZERİNDE ARAŞTIRMALAR

II

Fakat onun da frikyada [ipsus] denilen mevkide aleyhine tahrik ettiği bütün kumandan, valilere karşı mağlup olarak öldürülmesi üzerine [Selefküs] ün idaresine geçti. M. E. 276. Selefküs büyük İskenderin en mahir ve cesur kumandanlarından biri idi. Hayatı müddetince Manisa idaresinde kaldı. Fakat öldükten sonra hâlefleri lüzumsuz bir çok kargaşalıklara yol açtılar. [Selefküs Siranus] un katledilmesi üzerine Manisa Bergama krallarının idaresine geçti.

O sıralarda bütün Lidyayı Surye kralı Antiyokus namına, Bergama kralı Atalosun kayınpederi [Achacüs] idare ediyordu. Fakat sonradan bu zat kayınpederine güvenerek istiklâl sevdasına düştü. Bunu haber alan Antiyokus ordusile beraber Toros dağlarını aşarak Lidyaya girdi. Yaptığı muharebeyi kazandı. Bütün şehirler, bu arada Manisa da Surye kralının eline geçerek bir daha yağma ve yangına maruz kaldı.

Manisa 33 sene kadar Antiyokusun idaresinde kaldı. Fakat sonraları bu zat meşhur Anibalın teşvikile Romalılara hücum etti. Buna bir mukabele olmak üzere meşhur Romalı kumandan Sipyon büyük bir ordu ile anadoluya geldi. Sipil dağı eteklerinde Surye kralı Üçüncü Antiyokus ile yaptığı Manisa muharebesini kazandı. Ve bütün şehirler Sipyona teslim oldu. Muharebe sıralarında ve gerek daha sonra Manisa gene şiddetli yağma ve yangınlara maruz kaldı.

Roma imparatorlarından Tiberyüsün zamanında müthiş bir hareketi arz Manisayı harap etti. Şehir altüst oldu. Meşhur yarık kaya meydana geldi. Evvelleri bitişik olan

yukardaki iki silsile birbirinden ayrıldı. Şehirde ne kadar mebani varsa hepsi yıkıldı. M. E. 14 Fakat sonra imparator şehri yeniden tamir ettirdi.

Roma hâkimiyeti zamanında Manisada resmî dil Yunanca idi. Bundan dolayı Lâtin kitabelerine tesadüf edilmemektedir. Eski eserlerin de hemen hepsi hareketi arz neticesi toprak altında kaldıklarından bunları bulmak için epiy derine inmeğe lüzum vardır.

Romanın ikiye bölünmesinden sonra M. S. 395. Manisa Bizanslıların eline geçti ve kıymeti arttı. Burası Episkoposluk merkezi yapıldı.

Malazgirt meydan muharebesinde [26 ağustos 1071] Bizans kumandanı Ramanın Diyogenisin Selçuk sultanı Alpaslana mağlup olması üzerine Manisa da diğer şehirlerle beraber kısa bir müddet için Selçukîlerin eline geçmiştir.

Kutulmuş selçuk tahtına geçmek için Alpaslana karşı açtığı muharebede mağlup olarak ölünce yerine oğlu Süleyman geçmişti. Rum kumandanı Ramonus Diyogenisin maiyetinde vazife gören [Rusl dö Bayyöl] Kapadokya, Friky, Bitinya mıntakalarında bir Lâtin devleti kurmak istemişti. Fakat imparator Mihal VII Süleymanla birleşerek bu hareketi bastırmış ve bu fütubat sıralarında zaptettiği İzmir, Manisa, Ayasluğ, Alaşehir, Sart gibi mühim şehirler 1081 senesine kadar Süleymanın elinde kalmıştı.

Haçlı seferleri sıralarında Manisa da ku sürülerin hücumuna maruz kalmıştı. Dördüncü haçlı seferinde İstanbul'da kurulan Lâtin imparatorluğundan sonra [M. S. 1204] Bi

zans imparator sülâlesi İznike çekilmiş ve imparatorluk orada teşekkül etmişti. İşte bu hâdiselerden sonra Manisada imparatorluğun anadoludaki ikinci merkezi oldu. İmparator [Teodor Lasharis] in halefi olan [Jan Duhas] 1222 M. de Manisaya kaçmağa mecbur olmuş ve burada kendisini emniyet altında bulundurmak için de bugün harabeleri baki kalan surları ve keza Ulucaminin esası olan meşhur kiliseyi yaptırmıştır ki, bilâhare Ulu cami bu kilisenin ankazı üzerine yapılmıştır.

Anadolu Selçuklularının İhanlılar karşısında sukutundan sonra Manisa havalisinde, Saruhan beyliği kurulmuştur. O sıralarda Bizans pek takatsız bir halde idi. Hudutlarının hemen her tarafından Selçuk feodal şövalyelerinin daimî tecavüzlerine maruz bulunuyordu. 1300.. Manisa şehri bu vakayi cereyan ederken Bizansın elinde idi. Fakat Saruhanbey burasını şiddetle sıkıştırıyordu. Sardes, Alaşehirde aynı vaziyete düşünce imparator [Andra Nikos] bunları müdafaadan aciz bir halde kaldı. Ve Sicilya kralı [Ferdinand Aragon] un yardımını rica etti. O da 1302 senesinde amiralı meşhur korsan [Roje Döflor] u sekiz bin Katalonyalı almugaver, ve 26 gemi ile imdada gönderdi.

Roje Döflor etraftaki selçuk şövalyelerile çarpıştı. Germiyan emiri Alişir oğlu Yakup beyden Alaşehir [Philddelphic] yi, Aydın emiri Mehmet beyden de Sardesi kurtardı. Sonra Manisaya geldi. [1305] Manisa kumandanı Ataleyyot tarafından hürmetle karşılandı. Roje Manisada bir müddet kaldıktan sonra, etrafta bir mikdar daha mücadele ve çapulculuk yapmak üzere şehirden ayrıldı. Ve Ataleyyota itimadı olduğu için mühim bir yekûn tutan hazinelerini ona bıraktı.

Roje yazı mücadele ile ve bilhassa Dan-ya nehrinde Saruhanbey kuvvetleriyle çarpışmakla geçirdikten sonra kışı geçirmek üzere

tekrar Manisaya geldi ise de şehir kapılarının kendisine kapalı olduğunu gördü, Büyük servetine temas eden Ataleyyot Roje'ye isyan etmişti. Bir ay kadar Manisayı şiddetle muhasara eden Roje zapta muvaffak olamamış ve mecburen geriye çekilmiş, Ataleyyot ta hazinelerin üstüne oturmuştu. 1306...

1313 senesinde Saruhan bey Manisayı Çaybaşı - Kırtık taraflarından yaptığı kurnaz hücnmlarla Bizanslılardan zapta muvaffak oldu. Ve kurduğu beyliğe merkez yaptı. Bu zat Celâdeddin Harzemşah kumandanlarından aynı isimdeki bir zatın torunudur. Selçuknamei İbni Bibi, ve Döğinyinin Hunlar tarihinde bu zat hakkında malûmat vardır. Saruhanbeyin aynı zamanda Germiyan kumandanlarından olduğunu söyliyener de vardır. 1300 tarihinde istiklâlini ilân etmişti. İdare ettiği beylikte onbeş şehir, yirmi kale vardı. Güzelhisar [Menemen], Akhisar, Gördes, Kayaçık, Marmara, Demirci, Nif, Ilıca, Turgutlu. Foça, Karacalar, Tarhanat, bunların en meşhurları idi. Kardeşi Ali paşa da Nifde otururdu.

İkisinin yirmi bin kişilik süvari kuvveti vardı. Saruhan bey, komşularından Naksos Dukası, Foça ve Sakızdaki Cenevizler, Midilli prensleri ile harbederek memleketini genişletmiş, onları vergiye bağlamıştır. Saruhan bey 1316 sedesinde Hamit beyin, Dündarın hâkimiyetini kabul etmiş fakat bu çok devam etmemişti. 1329 senesinde Aydın Emir Mehmet bey ve Bizans imparatoru Andronikos III ile bir muahede yapmış, 1335 de Foça muhasarasında gene Aydın Emiri ile Foça muhasarasında Bizans imparatoruna yardım etmiş ve orada esir bulunan 24 Saruhanlı ile şehzadesi Süleymanı kurtarmıştır. 1341 de Makedonya sahiline Yahşi bey kumandasında bir donanma göndermiş, fakat donanma mağlûp olmuştu. 1345 de vefat etti. Mezarı Körhane türbesi içindedir. Kıtbesi yoktur.

(Devam: 14 ncü sahifede)

KEZİBAN

VII

YAZAN : N. İLHAN BERK

(YAYLÂ, SABAH)

Hayvanların çıkışı, - yaprakların hafif sallanışları, - ruhun tenbel bir saadete kavuşuşu, - gözlerin durgun ve esmer bir aydınlıkla yıkanışları, - vücudu boş bir çuval gibi yere bırakış, - esneme, - vücudun gerinişi, - dudakların büzülüşü, - cildin gerginliği, - arzu dolu saatlerin uzun intizarları, - bir ağaç rüzgârı, - (Toprak renkli bir kelebek ellerimin üzerine, saçlarıma konuyor) Tenbellik, - düşüncelerin gebe kaldığı, akşamların hasreti, - ağaç, - ve bizi bekliyen soğuk meyvalara dudaklarımızı temas ettirmek arzusu...

(Tekrar başlayış)

Ve, ağaçların konuşuşları, - dallar, yeşil rüya yüklü dallar.

(ÖĞLE)

Bir yerli kadın sarhoşluğu, - kıvrak ve halsiz vücudun gevşekliği, - saadet halinde yangın, - dudaklarımızda hafif bir tuz lezzetini duyuyuş, - çirilçiplak bir vücut düşünmek, - ağır memelerin taşıdığı baygınlık! - Kolların bir yılan gibi kıvrılarak insanı boğmak isteyişleri! Gözlerin uzak hayallerle yıkanışları. Daima soğuk şeyler düşünmek, - fakat daima bir baygınlık içinde erimek..

Gözlerim biraz ilerideki akan bir menbain aydınlığıyla yanmakta..

Dudaklarımı dilimle ıslatmağa çalışıyorum, - daima çıplak şeyler düşünmek - arzuların soğuk bir muz gibi mahrum olduğu saadeti soyuşu, kuşların öbür dünyalardan getirdiği uykulara hazırlanış. Uyuyabilmek; ve sevilen rüyalar görmek ümidi...

**

Akşamları mandaların dönüşünü beklemek en büyük zevkimdi!

Mandalar! Semadan bir damla yağmur dilenen kurak tarlaların, öğlenin yakıcı sıcağı altında bunalışları gibi kendilerini suya atarlardı. O koca vücutların sularda bir kayışları vardır. Karagözlü güzel, çıplak baldırlı sığirtmaç çocukları onları sudan çıkarmak için hayli uğraşırlardı.

Sudan sonra vücutlarını tozla yıkarlardı; kalın derilerini o zaman ince bir çamur tabakası kaplardı. Akşamları onların dönüşlerini duyan bütün mahalle çocukları daha çok uzaktan kapılarının önlerine çıkarlar, ince seslerini mandaların kalın ve ağır bağrışlarına benzrterek onları kâh taşlarlar, kâh üzerlerine binmek için arkalarından koşarlardı.

(Bu çocuklardan birini çok iyi hatırlıyorum!)

Sığirtmaçlar; onları böyle, herkesin evinden alır ve akşamları aynı yerleri birer birer dolaşarak bırakırlardı. Bu işi onlar pek az bir para ile yaparlardı.

Böyle bir mahalle hatırlıyorum; bütün halkı onlarla geçinirler. Kışları mandaların görülen tezeklerini büyük oda ocaklarında yakarlar. Bu yanan tezeklerin ruhu yakan bir kokusu vardır Keziban; orada hemen bütün evlerde onlarla ısınır ve aydınlanır.

Hatırlıyorum, böyle bir odada, onlarla diz dize oturdum..

**

Yazdan bir gece hatırlıyorum; vadedilen bir gece.. Tamamen bana terk edilmiş olacağın ân!

Ötedenberi terkedilmekte büyük bir zevk olduğunu söylüyorum.

Acaba bu ne demektir?..

Bana öyle geliyor ki; bu, kendimizden birân kurtuluş, ve başka (Herhangi biri) olmaksızın zevki verecektir. Kendimizin hiç, hiç birşey olmadığı mızı anlamak; bütün bildiklerimizi unutmak; ve birân yabancı iklimlerin ruha saadet vadeden sesine uymak gibi birşey.

Sonra bu sesin ahengine kapılmak; fakat ona asla irişmemek; nereden ve nasıl kopup geldiğini bilmemek buna rağmen daima gitmek...

Başka birşey olmak (Herhangi birine benzemek) kendimizi unutmak!

Bütün bunların üstünde, vadle dolu gözlerin saadetine inanmak, Keziban!..

N. İLHAN BERK

(Devamı var)

TARHALA OBASINI TANIYALIM

12

Yazan : Avni ALTINER

Şafak sökmüş, Tanyeri ağarmış, kuşlar her günkü faaliyetine dağılmış, bülbüller coştukça coşuyor.. Tarhala önündeki dere iniltilerini azaltmış sanki yorulmuş gibi..

Köyün Karşıyaka bağlarında hummalı bir faaliyet var.. Bugün çarşamba Somanın Pazar günü.. Köylülerin kimi elma, kimi armut, kimi de erik toplamaktadır.

Bağın birindeki konuşmaları dinliyoruz..

— Âtike molla Pazara gidiyon mu?

— Gitmeyup ta nidecem erikler olup patır, hep altına dökülmüş.. Çürücek. —

— Gız ecele etmeyin de ben de gitçem.

— Ben daha köye varup enteri giyecem böyle gidilir mi....

Karşı taraftan bir ses işitiyoruz:

— Osman, Osman, Osman keletiri «sepet» al beri gel...

— Varyom ikisini de mi?

Derenin karşısında yakın görünen hakikatte bir kilometre uzak olan köyden dam üstüne bir kızın çıkarak ve iki elini ağzına dayıyarak, dağları çın, çın öttürerek avaz, avaz bağırdığı duyuluyor.

— Buba, buba.. Buba... Efe... Efe... (Ağabey demek)

Bağlarda bulunanlar sese ve köye bakıyorlar... Tabii alâkadar olan baba.. Çocuğunun sesini tanıyor yahut yanındaki haber veriyor..

— Ahmet Efe.. Senin Hatçe (Hatice) bağıyor.. Duymayon mu?..

O de derhal sesleniyor:

— Ne var gız... Ne istiyon..

— Eşe getirem mi?..

— Getir çöpten de (kilim) al beri gel...

Bağlar arasında dolaşmakta devam ediyoruz. Ekseri bağlarda mükemmel iki, üç odalı ve sofalı birer ev var. Burada herkes güneşi karşılamak ister gibi erken kalkmış Pazara hazırlanıyor..

Köyde daimî işi olanlar bütün gün tabakhane de çalıştıktan sonra yatmağa bağa geliyor Köçeden sonra yazın bağda hayat böyledir.

Köyde bir ihtiyar erken kalkmak için şu misali anlatmıştır.

— Oğul.. Koyunlar bu kadar kesiliyor, kurt kapıyor, çabuk ölüyor, üstelik te her biri bir tek doğuruyor Böyle olduğu halde sabah erken kalktıkları, güneşi üstlerine uyurken doğdurmadıkları için kökü kesilmiyor sürüleri her yerde var.. Bu kadar insana et, süt, yetiştiriyor.. Köpeklerin ise her biri beş altı yavru yapıyor ne kurt kapıyor. Ne kelebek tutuyor ne kesiliyor köylerde ne de öldürülüyor.. Fakat sabah güneşi doğduktan nasipler dağıldıktan sonra kalktığı için öreyemiyor ve sürü olamıyorlar...

İşte geç kalkan insanların işi rast gitmez. Melekler gün doğmadan nasip talih dağıttıklarını bunun için köyde erken kalkıldığını sabah nasibini aldıktan sonra öğle üstü uykuya yatılabileceğini anlatmış ve kendisine bu misalin çok güzel olduğunu fakat Tarhalada bir tek koyun sürüsü olmadığı buna rağmen her evde birer köpek bulunduğunu bir araya toplanırsa büyük bir sürü olacağını söylediğim zaman da...

— Ne olursa olsun Müslümanların sa'ah namazı var erken kalkmak gerektir demiş ve yürüyüp gitmişti..

Biz gene bir bağ köşüne yaklaşıp dinliyelim...

— Buba.. Bazardan halka şekersiz gelme.

— Ben de helva ile bazar ekmeği isterim.

— Benim bileziklerimi unutmadan gene gel, sen görürsün seni hiç sevmiyeceğim..

Bunlar çocuklardır...

Büyük kız — Buba ben de bazara gelcem

Küçükler — Abam giderse biz de geliriz..

Yavrum haftaya hepinizi götürcez biz bu hafta bubanla gidem işimiz çok sizi gezdireyim..

— Sen hep böyle diyon geçen hafta da böyle demiştin hem ben duydum bu hafta harman pazarı imiş çok kalabalık olurmuş..

— Kızım harman pazarı birkaç hafta sürer bayram pazarı gibi geçmez haftaya daha kalabalık olur.

— Öyle ise ben bu kadar çalıştım gündeliğe gittim bubam da biraz katıversin de bir beşli (beşbirlik altın) alın kalan..

— Sen altın istersin efendi beşli tabanca istiyon hani geçen hafta bana al, ipek bir entari al da birşey istemiyom demiştin.

Kızım ben senden fazla üzeniyom hem senin üç dane var illerin hiç yok ya.. Hele buban bu harman pazarlarında biraz çizme babuç satsın da belki de iki dane birden alırsın..

— Tesildar (tahsildar) bindelerin (vergi-leri) yol pareci de para istiyor bundan başka sayımlar da (sayım vergisi) var muhtar salgını masrafını (Salma parasını muhtar yıl-lığını) kaçdır söyleyor kime peşin para yetiştirecez ben de bilmem..

Küçük kız..

— Sende para çok ben evelisi gün hatıl (direk) arasına bir çıkı (mendil) para koyar ken gördüm.

— Sende adam; hiç kim var, yok tanı-miyon ki.. Küçük kıza dönerek:

— Sus kız kimselerin yanında söyleme Ağzını yırtarım.

Acı biberli tarhana çorbası ve yanında tırşusu yenmiş sofraya kalkmıştı...

— Hadi. Molla sen bağlar arasından çıkasıya kadar eşe çekivir münarın (pınarın) yanından dönersin..

Bunlar da yola düzeldi..

Güneş dağların ardından son kızılıklarını da kaybederek yavaş, yavaş bağlara doğru yayılıyor.. Şimdi bağdakiler daha fazla isticele başladılar ve birbirilerine..

— Hadi İsmel (İsmail) herkes yerini tuttu biz de yollanam..

Komşu bağlardaki kadınlar da yekdiğorine sesleniyorlar..

— Dudu iller bazara vardı gün doğuyor biz hâlâ gitmecez mi..

Bunların titiz davranmasına rağmen acele etmeyip türkü çağırınlar da duyuluyor ve dinliyoruz..

— KER ALİ ŞARKISI —

Ker Alinin boyu selviden de uzundur uzun Gezer durur dağlarda yaz ile güzün..

Beydağının üstü düzdür bayır değildir,

Yoramam Düşlerim hayır değildir.

Başka dağlar gibi sağır değildir;

Ker Aliyi Mansa, İzmir de bilir..

Çöp çıldır varılmaz Beydağı

Taralanın meşhurdur kirezi bağı

* *

Akşam oldu ekindiler (ikindi) kılındı

Çalgıcılar bölük bölük bölündü

Yaker Alim kır atile göründü

Silâhlanup çıkmamıza ne kaldı çıkmamıza

Ker Alinin yanına kaçıp varmamıza..

Ağustosun on beşinde kavuşmamıza

İzmirin içinde ballûzün kıızı

Saldı mı senin de kalbine sızı

* *

Yıldızlı badeden içtiğim şarap

Arkadaşımı sorarsan parmaksız arap
Yakarım İzmir ederim harap
Dağda öne çıkan olacak türap
O yol çeşmesi harlayıp akar
Zeybeğin kurşunu dağları yıkar
Dağlar kumaş doldu şala kim bakar
Bir gece yollara indim dağlardan
Ettim dağları çarşı bedestan

••

Ker Alinin yoktur solu ve sağ
Dağları yaptı varkum arslan yatağı.

••

[Bu şarkı 93 yaşında Güllü Hatice
isminde âmâ bir kadından derlenmiştir.

Bu şarkıda geçen kelimeler:

Ker — Rengi açık kalmış
Yormak — Tâbir, tefsir
Güz — Sonbahar
Duş — Rüya
Çöp çıldır — Yalçın sarp
Harlayor — Şırıldıyor
Varkum — Efendim demektir.

••

Bağlar arası yolundan beygirli, katırlı,
eşekli ikişer, üçer kişilik kafilelerin ilerile-
diklerini ve bu dar kıvrımlı gittikçe alçalan
patikadan çeşitli renkte giyinmiş insanların
yürümesi karşıdan seyredenler için çok hoş
bir manzara teşkil ediyor.. Yollarda hep
konuşmalar pazara ait ve önünden geçilen
bağlara aittir.

EGE

M. DÜMER

— Duydun mu Fatma gene kaçakmış
— Neden pek iyi geçiniyorlardı ya..
— O, kaynanasile kim geçinir oğlan d
anasına tapınıyor bir gün laf iki gün la
en sonunda dün dernek günü bir kavgala
olmuş Fatma Molla da yürüyüp anasını
evine gidivermiş..

— E onlar da vaktile düşünüp taşını
da öyle evlenselerdi... Bunları bilmiyorla
mıydı.

— Öyle deme insan yanılıyor?..
Kardeşim Zeynep te geçinemiyor ger
kaçmış..

Üç oldu bu..

— Amma ö eki köylere bakınca biz
bu gibiler gene az.

— Bak, bak ihtiyar Hacı Hüseyin D
de de türkü çağırıp patır yüz yaşına varıyo
her sabah hâlâ türkü söyler..

Türkmen Kızı

Türkmen Kızı allar giyer
Sevdikleri boyun eğer
Bakışı bir Mısra değer
Özleri Türkmen kızının

••

Avni ALTINE

(Devam Edecek)

kşamın koyu, esmer gölgesinde bir ses-
sizlik vardı. Doğuya bakan gözlerim
lâhi aşkımın renklerini arıyordu. Her ta-
afın hazin olduğu kadar canlı duran es-
nerliği arasında yalnız koyu renkte ağaç-
ların kalın ve siyah durumunu sesliyordu..

Neşeli ve canlı bir âlemin ayakta duran
varlığı içinde, yavaş yavaş yükselen doğu
afaklarının kızılığı karşısındayım.

Kızaran Tanyerinde, bakır renkli bir
tablonun göğe doğru yavaşça ve tabii ka-
uşile yükselmesi, beni bir hasretle, engin
hayatımla titretti. Biraz sonra, açık ve
pembeye çalan doğu gökleri, aksettirdiği
tatlı renklerle önümdeki koruluğun dalları
arasında renk renk gülen sallantıların lâci-
verdî gölgeleri muhitini süslemeye başladı.

Daha sonra; hafif esen rüzgârın bu ko-
ruluk üstünde ve arasında topladığı maşerî
bir beyaz gölge, tullenmiş, duvaklanmış
gibi uzayan etekleri, bütün bu alaca karan-
lık üstünde yayılarak biraz sonra ağaçların
arasında toplanmıştı. Hem nasıl, berrak
göklerin, parıldayan yıldızların önünde...

Uzakta bir ses, bu sükûtî durumu yırtı-
yordu; yayıldığı bu alan içinde EGE'nin
yeşil bağlarının üstünden süzülerek geldiğini
sanıyordum. O ses diyordu:

Yavaş yavaş, sıyrılır,
Gecenin tüllerinden, üzüm ilâhı gibi
Güne açılır EGE
Hulyalı bahçelerde
Alevlenmiş Güllerde
Yükselen bin bir ıtır
Bürünür her, her renge
EGE bütün kalplerde
Çağıldıyan bir sudur.
EGE sevgi Yurdudur.

Bu ses bana çok uzaklarında yaşadığımı
EGE: hasret duygularını verdi. O has-
ret, benim biricik parlak göklerimde de
aksetti. Ruhum gecenin bu lâciverdî sükûtu
içinde Onun bağlarında ve bağlarının üstün-
de parlıyan ışıklarına derin ve iç çekici bir
sevginin mahrumiyetile « EGE, EGE » de-
hızlandım.

ÜZÜM BAYRAMI

Geçen sene olduğu gibi bu sene de Manisada 21 Ağustosta Üzüm Bayramı yapılacaktır. Malûm olduğu üzere Vilâyetimizin en mühim mahsullerinden biri olan üzümlerimiz yalnız memleketimizde değil dış piyasalarda da çok mühim bir mevki tutmuştur.

Her sene haric: gönderdiğimiz binlerce ton üzümün müstahsillerine temin ettiği büyük faydalar zikre değer bir durumdadır. İnsanların sıhhatine yaradığı kadar memleket iktisadiyatında da ihraç maddeleri arasında mühim bir yer almış olan üzümlerimiz için geçen sene düşünülp tatbik olunan [ÜZÜM BAYRAMI] gününün tesisinde çok isabet vardır.

Bu sene yapılacak olan Bayrama, hazırlık için teşkil olunan komitanın çok mühim esaslar üzerinde görüşmeler yaptığını ve Üzüm Bayramının geçen seneden daha parlak ve daha mütekâmil olması için iyi bir program hazırladıklarını ve birçok değerli kimselere vazife verdiklerini, velhasıl Bayram için hazırlanan programın eksiksiz tatbikına çalışıldığını öğreniyoruz.

Bayram, üzüm müstahsiline birçok emekle meydana getirdikleri bu mühim ihraç maddelerimizden biri olan üzümün kıymeti hakkında elbette bir fikir vermektedir.

Hükûmetin geçen sene Ankarada topladığı üzüm müstahsıl ve tüccarlarından mürekkep kongrede üzümlerimizin Avrupa piyasalarında değer ve kıymetini muhafaza için Kurutma Şartları ve Çuvallama İşleri üzerinde çok mühim kararlar verilmiştir.

Üzümlerin taşsız, topraksız temiz yerlerde kurutulması ve çuvallara basılırken su dökülmeksizin ve nefasetini bozacak derecede tazyik etmeksizin çuvallara konulmasını ve bu suretle üzümün evsafının muhafazasını bir talimatname ile zurra ve

müstahsile bildirilmiştir. Bu talimatname hükümleri bittabi müstahsilin menfaat temin eden vesayadan ibaret olduğuna göre bu tavsiyelere dikkat etmek ve icapları yerine getirmek her üzümcü için ke menfaatini koruduğu kadar memleket iktisadiyatına da büyük hizmet olur.

Bu itibarla memleket severliği malû olan ve iyiyi, kötüyü kudretle takdir ed üzümcülerimizin bu kongre mukarreratı riayet edeceklerine şüphe yoktur. Geçenlerde Manisada temeli atılan Şarap Fabrikası üzüm mahsulümüzün bir kısmını almaktadır. Bu sebeple üzümcülerimizin kuru ayıracağı üzümler iyi cinslere inhisar edecektir.

Şu halde piyasada kuru üzüm Avrupalıların istekle bekledikleri tiplerde olacak demektir.

Geçmiş senelerde muhtelif tiplerde kurutulan üzümler arasında iyi cinslerin kâbettiği fiyat farkı şaraplığa elverişli üzümlerin piyasaya çıkarmıyacağına göre müstahsıl lehine bir kazanç temin edecektir.

Hükûmetin üzüm kongresile bağcılar yaptığı tavsiye; Üzüm Kurumunun üzümlerinin bulunduğu Manisada yapmakta olduğu Şarap Fabrikası mahsulümüzün Avrupa piyasalarında mevkiini tahkim ettiği kadar müstahsilin de istifadesini mucib bulunmalıdır.

İşle böyle mühim bir ihraç maddemiz için geçen sene başlanılan ve bu sene ikinci yapılabilecek olan ve bundan sonra da her sene devamlı surette tekrar edilecek bulunan Üzüm Bayramının ve bu güzel mahsulümüzün değerini memlekette halk nazarda tebarüz ettirmek için çok değerli bir tesis olduğunu söylemek lâzımdır.

Üzümcülerimizin bu bayrama lâyık oldukları ehemmiyetle iştirâki yerinde yapılmış bir vazife olur.

TEMMUZ AYI İÇİNDE

Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları..

1 — Evimize Temmuz ayı içinde 8550 bayan 10,250 bay olmak üzere 18,800 yurtdağ gelmiştir.

Kitapsarayımıza okuyucu olarak gelen 975 yurtdağ bu sayının dışındadır.

2 — Kitapsaray Şubemizin açtığı okuma odalarına münavebe usulü takibedilerek kitap dergi ve gazete gönderilmektedir. Bu ay içinde kitap odamıza yeniden 28 kitap ve 49 dergi gelmiştir. Çıkmakta bulunan bütün gündelik gazetelerin muntazaman alınmasına devam edilmiştir.

3 — Dil tarih edebiyat şubemiz, tatil mevsimi bulunmasına rağmen Manisa tarihi ve tarihî eserleri üzerinde çalışmalarına devam etmektedir. Yakında bastırılacak olan "MANİSA TARİHİ ve TARİHİ ESERLERİ", adlı kitap için zengin malûmat ve değerli belgeler toplanmaktadır.

Tatil mevsimi olması ve havalanın çok sıcak gitmesi münasebetile bu ay zarfındaki konferans faaliyetleri radyo neşriyatı içine alınmıştır.

4 — Ar Şubemizin mandolin ve keman kursları talebelerin bir kısmı tatil münasebetile şehirden ayrılmış bulunmakla beraber diğer mevcut talebelerle muntazaman devam etmektedir.

Bu şubemizin radyo faaliyetimiz üzerindeki müzik hareketleri evince de yazıldığı

mız gibi sevindirici bir durumda artmaktadır. Tesbit edilen radyo neşriyat programı hiçbir suretle aksamaksızın muntazaman yapılmakta ve her akşam müzik faaliyeti olmaktadır.

5 — Gösterit Şubemiz radyo fotik temsil faaliyetlerine devam etmiştir.

Bu ay içinde tesbit edilen program tatbik edilmek ve haftanın muayyen gününde bir perdesi temsil edilmek üzere [AYNA-ROZ KADISI] temsil edilmiştir. Radyo fonik temsiller çevrede ümitlerin üstünde çok büyük rağbetle karşılanmaktadır.

Şubemiz ayrıca Üzüm Bayramında temsil edilmek üzere [MAĞRURLAR] piyesini hazırlamaktadırlar. Provalara haftada iki gün muntazaman devam edilmektedir.

6 — Köycülük Şubemiz köy gezileri faaliyetine devam etmektedir. Bu bir ay içinde diğer şubelerle İş birliği kurularak iki defa Aliğa çiftliğine ve bir defa da Saruhanlı mıntakasına gezi tertip edilmiştir.

Köycülük şubemiz önümüzdeki ayda yapılacak olan Üzüm Bayramı için kendisini ilgilendiren hususlar üzerinde şimdiden geniş mikyasta faaliyete geçmiş bulunmaktadır. Bayramın her hususta geçen seneden daha geniş ve daha şumullü bir tarzda kutlanması için gereken bütün işler tamamen tesbit olunmuştur.

MANİSA TARİHİ ÜZERİNDE ARAŞTIRMALAR

II

(6 ıncı sahifeden devam)

Yerine oğlu İlyas bey geçti. Bu zat da Bizansla ittifak muahedeleri yapmış ve ekseriya onlara yardım etmiştir.

7 — Spor Şubemizin verimli faaliyetleri devam etmektedir. Evimiz çamlığında yapılan Spor sahası tamamen bitmiş ve gençlik bu güzel sahanın ihtiva ettiği spor şubelerinde çalışmaya sevk edilmiştir. Tenis kortumuz, Basketbol sahamız, Voleybol oyun mahallimiz Güreş kısmımız tamamen faaliyet halindedir.

8 — Bu ay içinde Evimizde olan mühim faaliyetlerden biri de, Kültür Bakanlığının halk türkü ve lehçelerini derleyen heyetin şehrimize gelmesi ve Evimizde evince ihzar edilen imkânlar dolayısıyla müsait şerait içinde çalışabilmiş olmasıdır.

Heyet şehrimizde iki gün kalmış ve evince alınan tertibat dolayısıyla yüze yakın köylü ve şehirli yurtdaştan halk türkülleri, halk şarkıları ve mahallî lehçeleri derlemiş milli sazlarımızı plâklara almışlardır. Çok verimli neticelerle şehrimizden ayrılan heyet zengin bir faaliyet sahası bulmuş olduklarından dolayı beyanı memnuniyet etmişlerdir.

9 — Evimizde bu bir aylık müddet içinde başka kurumlara ait 14 toplantı kaydedilmiştir. Gene bu bir ay içinde bir Nişan, bir nikâh töreni Kızılay kurumunun bir Gardenpartisi olmuştur.

10 — Evimizin radyo neşriyatı muntazaman yapılmaktadır. Her gün günün mühim haberleri halka duyurulmakta, müzik hareketleri yapılmakta, temsil ve konferans faaliyetleri devam etmektedir.

1356 senesinde Osmanlı emiri Orhan beyin oğlu Hatil İbrahimi kaçırarak Foça korsanlarına mukabele olmak üzere yapılan Foça muhasarasında Bizans imparatoruna yardımı dokunmuş, fakat sonradan onu esir etmek isteyince imparator tarafından mukabil bir tuzağa düşerek kendisi esir olmuş ve ağır ağır hediyeler vererek kendisini zor kurtarmıştır. 1364 senesinde öldü. Mezarının nerede olduğu belli değildir. Yerine oğlu İshak Çelebi geçti. Ulucami, Körhane türbesi, Mevlevihane, Ulucami medresesi bu zatın eseridir. Şiir ve edebiyata meraklı idi. [Camiî Ünnazair] isimli eserde güzel ve özlü şiirleri mevcuttur. 1388 de öldü. Ulucami medresesindeki hususî türbesinde metfunur. Yerine oğlu Hızırşah bey geçti. Tab'an ahlâksız, zalim, ayyaş bir adam olduğu söyleniyor. Yıldırım Bayazıt bunun zamanında Manisayı zaptetti. Memleketini hiç müdafaa etmeyen Hızırşah evvelâ Sinoba, sonra da Timurlengin yanına kaçtı. 1390.

Ankara muharebesinden sonra Manisayı tekrar elde ettiyse de şehir baştan başa yıkılıp yıkılmıştı. Çelebi Mehmede son isyanından sonra mağlûp olunca gene Manisaya kaçtı, ve derhal hamamda işret ve zevk etmeğe başladı; fakat o vaziyette Çelebi Mehmedin askerleri tarafından yakalandı, boynu vuruldu. [1410] Manisa bu hâdiseden sonra artık tamamen bir Osmanlı şehri oldu. O zamanlar kesafet dağı tarafında idi. Şehri ovaya indiren Osmanlılar olmuştur. Bunun için de cami, saray, bahçe vesaîr binaları düzlükte yaptırmışlar ve keza ilk akliye hastanesi hekimi Merkez efendi halkı o civarda iskâna teşvik için mesir denilen ve 41 çeşit nebatî ilâçtan yapılan macunu tertip, her sene Nevruz gününde Sultan camiî kubbesinden saçtırmağı bulmuş, yavaş yavaş şehir bu günkü halini almıştır.

MANİSA TARİHİ ÜZERİNDE ETÜTLER:

Çeşnigir VE Ivaz Paşa Camileri..

IV

YAZAN: İBRAHİM GÖKÇEN

ÇEŞNİGİR CAMİİ

A — Çarşı mahallesinin cenubuna düşen bu mabed hicrî 879 ve milâdî 1474 tarihinde Fatih Mehmedin azatlı kölesi Çeşnigir Sinan bey tarafından yaptırılmıştır. Bitişğinde sonradan Karahosman oğulları tarafından yaptırılan küçük bir kütüphane mevcuttur. Bu kütüphanenin kapısındaki manzum kitabeyi (Esad) isminde bir zat yazmıştır. Şair kitabenin birinci mısraile kütüphanenin inşa tarihini düşürmüştür ki o da şudur :

"Mekamine zehi darülkütüp oldu mübarek bad,,

Çeşnigir camiinin sayfiyesi sonradan demir pervazlarla camekân içerisine alınmıştır. Sayfiyeden içeriye iki kapı ile girilir. Büyüğünün üstünde bir kitabe vardır. Zemin kısmen tuğla ile döşenmiş bir kısmı da tahta döşeme ile örtülmüştür.

Ortada büyük bir kubbe ve bunun iki tarafında ikişerden dört küçük kubbe daha bulunmaktadır. Duvarları kalın ve metin olmakla beraber umumiyetle basit bir üslûpte yapılmıştır. Seramik tezyinat görülmez. Büyük kubbe şimal ve cenub duvarlarıyla küçük kubbelerin arasında bulunan karşılıklı iki yan sütun ve kemerler üzerine istinad etmektedir. Sütunlar sağlam ve sadedir.

Mihrabında tezyinat yoktur. İstiklâl Savaşı zamanındaki yangında minber ve mahfiller, kürsü yanmıştır.

Camiin sayfiyeye açılan sol kapısı üstündeki kitabede bânisinin adı (Sinan Bey Bin Abdullah Atik) şeklinde yazılmış ve ikinci satırda Fatih'in adile (879) tarihi ilâve olunmuştur. Cami tek minarelidir.

Eu mabed Manisanın eski eserleri sırasında önemli bir yer tutmaktadır. Etrafında eski bir mezarlık göze çarpar.

İVAZPAŞA CAMİİ

B — Profesör B. İsmail Hakkı Uzunçarşılı kitabelerinde bu camiden de bahsetmektedir. Bu mabede halk "Çaybaşı camii,, de diyor. Bunun sebebi camiin Çaybaşı semtinde bulunmasıdır.

Çaybaşı ve bu semtin tarihî eserleri hakkında şurada birkaç söz söylemeği faydalı buluyorum:

Manisa dağından çıkan bir dere yalçın vadiler açarak buradan şehire dahil olmaktadır. Bu gün burası Manisanın bir mesiresidir. Halk ilkbaharda uçurumlar arasından köpürerek çağlayan, taşlara sürtüne sürtüne akan dereyi seyretmek için sedler üstüne öbek öbek toplanır; yosunlu kayaların mor gölgelerinde tabiatın bu doyulmaz güzelliğini temaya dalar.

Dağa doğru kıvrıla kıvrıla yükselen bu uçurumlu çayın güzergâhında bir takım değirmen harabeleri, köprü vazifesi gören su kemerleri göze çarpmaktadır. Çaybaşı mahallesinde bunlardan başka bir takım eski eserler bulunmaktadır.

"Yedi Kızlar,, türbesi (Niyube) heykeli denilen kaya, Revaksultan türbesi Çaybaşı hamamı ve daha bir takım küçük mescit ve türbeler bu basit semte toplanmıştır. Revaksultan türbesi şayan tedkik bir mevzudur. Manisada Selçuk türbelerine benzeyen yegâne türbe budur. Etrafındaki mezarlıkta mezar taşlarını tedkik ettim. Bunların çoğu bektaşî tarikatına mensup kimse-lerin mezarları olduğu anlaşılıyor.

§

Avzi paşa camii hicrî 889 ve milâdî 1484 tarihinde yapılmıştır. Camiîin cümle kapısındaki gayet girift yazılı kitabe tarih inşasını tesbit ettiği gibi bânisinden de bahsetmektedir : Bu camii Abdülmümin oğlu Avzi paşa İkinci Bayezit zamanında yaptırmıştır.

(Devam Edecek)

HALKEVLERİ DERGİLERİ

HALKEVNİN ADI	DERGİNİN ADI	KAÇ GÜNDE bir ÇIKTIĞI
Adana	Görüşer	Aylık
Afyon	Taşpınar	"
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Bafra	Altın yaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	"
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdür	Ülker	Aylık
Denizli	İnanç	"
Elâziz	Altan	"
Eminönü	Yeni Türk	"
Eminönü	Halk Bilgisi	"
Giresun	Haberleri	"
Isparta	Aksu	"
İzmir	Ün	"
Konya	Fikirler	15 günde bir
Merzifon	Konya	Aylık
Milas	Taşan	"
Muğla	Yeni Milâs	"
Niksar	Muğla	"
Trabzon	Ülker	"
Samsun	İnan	"
Sinop	19 Mayıs	"
Manisa	Dıranaz	"
	Gediz	"